

“Avâlim-i Süfliyenin Mânevi Tezgâhları ve Küllî Kanunları Avâlim-i Ülviyededir.”

“İnsan şu kainat ağacının en son ve en cemiyetli meyvesi” olduğundan, kâinatta cereyan eden birçok meselelerin, insanda da cüz’î bir misâlini bulmak mümkün olmaktadır. Nasıl ki, kâinattaki güneşin yerini insanda göz almıştır veya kâinattaki cazibe ve dâfia kanunları insanda muhabbet ve havf olarak tezahür etmiştir. Aynı şekilde, kâinat sahifesinde yazılan mektubât-ı Samedaniyye’nin ulvî âlemlerdeki tezgâhlardan geldiği hakikatının küçük bir misâli de, Hakîm-i Zülkemâl tarafından, insanla eserleri arasındaki münasebete konulmuştur. **Şöyle ki:**

Herhangi bir yazıyı yazdığımız zaman kalemin ucundan dökülen mürekkepler âdeta bir fabrikanın imbiklerinden dökülen mamülleri andırmaktadır. Mamüller fabrikadaki faaliyetlerin bir neticesi olarak döküldükleri gibi, yazılar da insan zihninde yoğrulup bir şekil aldıktan sonra kalemin ucundan akmaktadırlar. Böylece yazılar, süflî âlem olan kâğıtta tezahür etmekle beraber, hakikatta insanın âlem-i ulvîsi olan kalb, akıl ve hayâl gibi âlemlerden gelmektedirler.

Aynı şekilde, insanın bir ev yapması hâlinde de duvarlar toprak tabakası üzerinde yükselmekle beraber, binanın nihai plânı mühendisin zihninde bulunmakta ve binadaki hiçbir şey o plânın dışına çıkamamaktadır. Bu misâldeki bina da önceki misâldeki yazı gibi, mühendisin zihni olan ve mânevî tezgâhta aldığı şekli, toprak üzerinde de almakta, yani bu işlerin mânevî tezgâhı da âlem-i ulvîde bulunmaktadır.

Keyfiyetine aklımız ermemekle beraber, bu kâinatta yapılan her eserin ve küre-i arz sahifesinde yazılan her bir nebat, hayvan ve insanın da âlem-i ulvîdeki mânevî tezgâhlarda aldıkları şekil ve keyfiyetle ve o âlemlerdeki küllî kanunlara harfiyyen muvafakatla vücut buldukları akıl gözüne görünmektedir.